
Rzeczki-Orszyny, st. 1, gm. Ciechanów, woj. ciechanowskie, AZP 43-63

Informator Archeologiczny : badania 32, 193-194

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Najstarsze ślady osadnictwa pochodzą z okresu wpływów rzymskich i związane są z kulturą przeworską (fragmenty ceramiki).

W IX w. powstało kamienne „umocnienie” pierwotnego wyniesienia wyspy, które odsłonięto na długości 30 metrów.

Budowa grodu miała miejsce w X wieku. Z tego okresu pochodzą konstrukcje drewniane, 2 domostwa półziemiankowe, droga po wewnętrznej linii wału, a także fragmenty ceramiki.

Na przełomie X/XI w. miała miejsce przebudowa grodu.

Ciekawym znaleziskiem jest „skarb” monet arabskich i zachodnioeuropejskich (datowany na koniec X w.).

W warstwie spalenizny pochodzącej z XI w. zarejestrowano zarysy 3 domostw naziemnych, 2 półziemianek, ceramikę oraz nieokreślone przedmioty żelazne i srebrną krzyżówkę (poł. XI w.).

Kolejne ślady pożaru pochodzą z XII w. Są to zniszczone zarysy z glinianymi podłogami, paleniska kamienne z glinianą płytą, przedmioty żelazne, ornamentowane, szpile z kółkiem, fragmenty grzebieni z poroża.

W ciemnobrunatnej warstwie (XII/XIII w.) zachowały się pozostałości po spalonych konstrukcjach młodszego wału grodu.

Materiały i dokumentacja znajdują się w magazynie i archiwum MMP na Lednicy.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Studiach Lednickich”.

Badania będą kontynuowane.

Rykacze, st. 2, gm. Zambrów, woj. łomżyńskie, AZP 42-78 - patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

RZECZKI-ORSZYNY, st. 1, gm. Ciechanów, woj. ciechanowskie, AZP 43-63

- osada kultury przeworskiej z wczesnego okresu wpływów rzymskich
- ślady osadnictwa kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich
- osada wczesnośredniowieczna (X - XII w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w sierpniu i wrześniu przez Marka Piotrowskiego („EVIS” s.c.). Finansowane przez PSOZ. Przebadano powierzchnię 315 m².

Na obszarze stanowiska (nr 1) do chwili podjęcia badań, znaleziono na powierzchni (1995), kilkanaście zabytków metalowych z okresu wpływów rzymskich i wczesnego średniowiecza (m.in. 2 monety rzymskie i fragment denara Ottona III) oraz fragmenty ceramiki z tych faz zasiedlenia.

Badania wykopaliskowe poprzedziła planowa prospekcja terenowa w 1998, która dostarczyła kolejnych 26 zabytków metalowych, w tym: brązową szpilę (przynależność kulturowa nieokreślona – brak analogii), dwa fragmenty zapinek (kultura przeworska) i fragment późnorzymskiej ostrogi oraz 16 zabytków wczesnośredniowiecznych. Penetracja najbliższych okolic pozwoliła zlokalizować stanowiska nr 2 i 3 (sąsiadujące ze stanowiskiem nr 1).

Celem badań było określenie charakteru stanowiska i wyznaczenie jego zasięgu. Cztery wykopy sondażowe rozmieszczono na obszarze 10 400 m²; skrajne wykopy znajdowały się w odległościach: 130 metrów po linii północ-południe i 80 metrów po linii wschód-zachód.

Uchwycono zachodni kraniec stanowiska, nie uchwycono krańca wschodniego; wielkość stanowiska szacuje się na ponad 2 hektary.

Wyniki badań wskazują na istnienie tu dużej, otwartej osady wczesnośredniowiecznej o charakterze rzemieślniczo-handlowym, z okresu X-XII w., która prawdopodobnie zniszczyła wcześniejsze osadnictwo przeworskie (ceramika, zabytki metalowe w warstwie humusu – brak konkretnych obiektów). Odsłonięto 42 obiekty (jamy odpadowe i paleniska na wolnym powietrzu, oraz fragmenty budynku gospodarczego z glinianą podłogą i paleniskiem). Rozkopane obiekty nie pochodzą z jednego okresu i można je datować na X/XI-XII w. Osada, w której nie natrafiono na ślady zniszczeń, została opuszczona w XII-XIII w. i przeniesiona kilkaset metrów na zachód, dając podwaliny pod dzisiejszą wieś Rzeczek-Orszyny.

Wykop I, (zachodni kraniec stanowiska) – (5 x 10 m) – 4 obiekty – jamy wypełnione ciemno-

szarą ziemią ze śladami spalenizny, nieliczną ceramiką wczesnośredniowieczną i pojedynczymi fragmentami kości zwierzęcych. Ponadto kilka fragmentów ceramiki starożytnej i nowożytnej.

Wykop II, (bezpośrednio przylegający do wykopu I) – (5 x 15 m) – 3 paleniska i 6 jam z materiałem wczesnośredniowiecznym i starożytnym (kilkanaście fragmentów). Ponadto, leżące luzem, nieduże naczynie z XI – XII w.

Wykop III, poszerzony w trakcie badań, zajmował powierzchnię 115 m². Konieczność przerwania prac (jesienne prace polowe i wyczerpany limit finansowy), spowodował, że trzy obiekty (duże jamy odpadowe) zadokumentowano na poziomie stropu, zabezpieczono folią i przysypano. Jeden z nich przecięto profilem i wyeksplorowano w ½ części. Ob. nr 17 – to największa i najgłębsza jama odsłonięta w trakcie badań (długość 5 m, szerokość 2 m, głębokość 0,80 m). Obiekt ten dostarczył ponad 1000 fragmentów ceramiki (odpady produkcyjne) i 250, częściowo przepalonych i połupanych, kości zwierzęcych, ponadto: 2 nożyki, fragment gwoźdźcia, żelazny skobel, nożyce, przekłuwacz rogowy, szydło kościane i gliniany prześlik. Ceramika o formach charakterystycznych dla XI-XII w. (m.in. naczynia z cylindryczną szyjką).

Ponadto na obszarze wykopu zarejestrowano 6 jam i 2 paleniska z ceramiką, kośćmi i fragmentami przedmiotów metalowych.

Wykop IV, (pow. 75 m²), założony w północnej części badanego obszaru odsłonił kilkanaście większych i mniejszych jam, ślad po budynku oraz duże palenisko. Nie był to budynek mieszkalny lecz utwardzone gliną, zadaszone miejsce (ślady po słupach) z paleniskiem o średnicy 2 m. Odsłonięta powierzchnia – 15 m². Ceramika z X/XI w.

Stanowisko (od czasu badań) systematycznie jest niszczone przez grupy poszukiwaczy z detektorami metali, ze względu na znaczną ilość zabytków metalowych występujących w warstwie humusu. Bardzo istotne stanowisko, określające charakter zaplecza wczesnośredniowiecznego Ciechanowa.

Znaczące zabytki to monety, odważniki, półprodukty naczyń glinianych itp.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie.

Przygotowywane są dwie publikacje:

Marek Piotrowski, *Wyniki badań archeologicznych osadnictwa wczesnośredniowiecznego i średniowiecznego okolic Ciechanowa na przykładzie miejscowości Rzeczek-Orszyny*, [w:] Rola szlachty mazowieckiej w kształtowaniu polskiego krajobrazu kulturowego, Ciechanów 2000, s. 14 – 51;

Marek Piotrowski, *Osadnictwo okolic Ciechanowa w świetle najnowszych badań archeologicznych na przykładzie miejscowości Rzeczek-Orszyny*, [w:] Kurpiowszczyzna. Identyczność – odmienność, Ostrołęka 2000, s. 52 – 94.

W latach 2005 i następnych planuje się podjęcie badań wykopaliskowych przez Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie we współpracy z Instytutem Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Rzeszotary 17, gm. Miłkowice, pow. Legnica, woj. dolnośląskie - patrz: mezolit

SŁAWA, st. 21, gm. loco, woj. zielonogórskie, AZP 63-20/94

- grodzisko wczesno- i późnośredniowieczne

Sondażowe badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 27 do 30 lipca przez dr. Artura Boguszewicza (Uniwersytet Wrocławski) wraz z Kołem Naukowym Studentów Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Finansowane przez Uniwersytet Wrocławski. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 10 m².

Wg opisów archiwalnych grodzisko miało znajdować się ok. 2,5 km na północny wschód od Sławy, na lewym brzegu rz. Czernicy. Z opisów archiwalnych Langenheima i Kowalenki wynika, że gród miał mieć w rzucie poziomym formę podkowiastego wału otwartego ku południowi, o wymatrach